

Posudek disertační práce Mgr. Markéty Pokorové

Proměny židovské tematiky v české literatuře a její didaktické aspekty

Mgr. Markéta Pokorová svou rozsáhlou disertační prací věnovala aktuálnímu závažnému tématu. Židovská tematika v tomto jejím podání zahrnuje bohatou škálu autorů, textů a dílčích témat, tvoří imponující logický celek. Nedílnou součástí disertace tvoří výklad vývoje kulturní problematiky Židů, jednak pojednaný obecně, jednak zaměřený k českým zemím. Autorka jej pojala jako zevrubné kompendium, které přináší k interpretačnímu a didaktickému gros její disertace. Obsažné, téměř encyklopedizující rozpětí této disertace je také zdůvodněno didaktickou specifikací, v jejímž rámci pak Mgr. Pokorová důvodně staví na aktivní spolupráci studentů při výuce. Autorka disertace se právem odvolává na inspiraci recepční estetikou, na působnost Kostnické školy. O praktickém zaměření a využitelnosti této práce svědčí, že ji autorka ukotvila také v současných vzdělávacích dokumentech, jež analyzovala. Obsažné téma své disertace tedy úspěšně vřadila do rámce potřeby znalosti různých kultur a národností, literární komunikace nebo multikulturní výchovy.

V druhé části disertace autorka nejprve specifikovala některé tematické celky, kterým se pak dále věnovala při interpretaci jednotlivých autorů a jejich textů. Je to reprezentativní řada spisovatelů z 19. a 20. století, zahrnující osobnosti jako Siegfried Kapper, Franz Kafka, Hugo Salus, Johannes Urzidil, František Gellner, Gustav Meyrink, Vojtěch Rakous, Otto Pick, Max Brod, Ivan Olbracht, Richard Weiner, Otokar Fischer, Egon Erwin Kisch, Pavel Eisner, Leo Perutz, Egon Hostovský, Jiří Mordechaj Langer, Viktor Fischl, Hanuš Fantl, Jiří Orten, František Gottlieb, Norbert Frýd, Ladislav Fuks. Autorka vytvořila rozsáhlou řadu historických a interpretačních medailonů, vyznačujících se vlastní esejistickou erudicí i rozsáhlým repertoárem sekundární literatury. Tyto monografické kapitoly jsou spjaty do tematických celků obsáhlejších nebo stručnějších, z nichž výrazně působí zejména ty věnované vzájemnosti mezi Čechy a Židy, inspiraci Prahou, ahasverismu, sebereflexi českých Židů. Také další tematické celky jsou nápadité i vhodně zvolené s ohledem na didaktické zaměření; jejich potenciál přesahuje literárněhistorické zaměření většiny sekundární literatury. Jsou to tematické celky věnované židovskému humoru, Terezínu a tamější kulturní tvorbě i jejím možnostem a Plzeňsku s ohledem na židovskou tematiku. Z nich pozoruhodné téma humoru bylo jen stručně pojednáno, jeho možnosti naznačeny, na necelých třech stranách, s využitím asi čtyř drobných položek sekundární literatury. Tématům Terezína i Plzeňska se autorka věnovala z více aspektů, jak to odpovídá možnostem areálových studií, těmito statěmi osvěžila svou práci tematicky i metodologicky.

Jak je již výše uvedeno, autorka pracovala s rozsáhlým souborem sekundární literatury, její práce má syntetizující dosah. Je tedy logické a respektovatelné, že její výklad častěji odkazuje na syntetizující práce autorů jako Jiří Holý, Tomáš Pěkný, Leo

Pavlát, Alexej Mikulášek. Autorčiny didaktické podněty jsou nápadité a inspirativní; odpovídají jejímu náročně pojatému modelu interpretace, jak jej formulovala v teoretických částech své práce, rozvíjejí příslušné interpretační pasáže. Autorčiny interpretace vybraných textů jsou vesměs přesvědčivé. Při značném rozsahu disertační práce není divu, že by čtenář uvítal, kdyby některé z interpretací byly rozsáhlejší, kdyby dále rozvinuly podněty ze sekundární literatury nebo formulované autorkou. Autorka např. zevrubně pojednala o básních Siegfrieda Kappra, přiblížila jejich verbalismus a objasnila jejich recepci. Podobné sondy by se nabízely i jindy, jako např. při výkladu tématu města Prahy, které je v české literatuře produktivní, také v odborné literatuře frekventované. Uplatňují se různá pojetí od emotivního obrozenského přes obraz emancipace v druhé polovině 19. století, jednu z metropolí fin de siècle, po tepající srdce nové republiky. Bylo by také účelné využít při výkladu takových děl s židovskou tematikou podnětů ze zpracování těchto témat obecněji pojatých - např. v případě velkoměsta podnětů Daniely Hodrové, v případě maloměsta podnětů Erika Gilka – tak by se upřesnilo místo příslušných děl s židovskou tematikou v rámci české literatury jako celku. K tomu by také posloužilo vzít v potaz knihy, které rozšiřují obzory v pojetí období, jimž se autorka věnovala. V poslední době jsou to např.: Jindřich Chaloupecký: *Expresionisté* (Torst 1992); Vladimír Papoušek: *Existencialisté* (Torst 2004); Jaroslav Med: *Literární život ve stínu Mnichova* (Academia 2010); Martin Kučera: *Kultura v českých dějinách 19. století* (Academia 2011); Dalibor Tureček a kol.: *České literární romantično* (Host 2012); Dagmar Mocná: *Záludný svět Povídek malostranských* (Academia 2012). Jistě je často možno uvažovat o přínosném rozšíření mnoha prací: tento podnět je uveden v rámci toho, že předloženou disertační práci Mgr. Pokorové pokládám za zdařilou. Práce je založena zodpovědně historicky, autorka se vyhýbá zkreslujícím anachronismům (srov. např.: pečlivé výklady některých recepcí, tak polemických přijetí Siegfrieda Kappra; mnohostranný výklad tématu Terezína; nebo pokyn, že „by díla předválečná neměla být hodnocena perspektivou šoa“, s. 176). Výše uvedená autorčina práce se syntetickými díly je někdy doprovázena přejímáním citací, které jsou v textu vyznačeny, ale v odborných pracích nebývají časté. Mezi prameny, z nichž autorka cituje, se nelogicky vyskytují také Wikizdroje (s. 120, 203, 250 aj.) nebo neodborné webové stránky (srov. pozn. 974 a 975 na s. 221). Z detailů uvádím překlep ve jménu Ferdinanda Schulze (str. 124), dále zbytečně uváděné a rozepsané tituly doktor, magistr (s. 51, 179, 249, 260) (které v těchto pozicích nebývají uváděny; také rozepisování namísto zkratk není obvyklé). Připomínám, že při odkazech na kolektivní publikace nebo sborníky je třeba uvádět autory citovaných nebo zmiňovaných textů, nikoli pouze editory (srov. např. odkazy na kolektivní publikaci *Cizí i blízcí*, ed. Jiří Holý, 2016). K těmto uvedeným připomínkám dodávám, že jsou součástí souhrnného pozitivního stanoviska.

Disertační práci kol. Mgr. Markéty Pokorové považuji za zdařilou, přínosnou.
Doporučuji, aby byla přijata k obhajobě.

V Brně 1. 11. 2020

Doc. PhDr. Jiří Kudrnáč, CSc.

Soubor s originálem

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta pedagogická
katedra českého jazyka a literatury

J. Kudrnáč